

“Admission Impossible? Skolevalg og ulikhet i europeiske byer”

Katharina Sass, UiB, 1.11.2024

I dag

- Vårt prosjekt og våre data
 - Opptak til VGS i Bergen som historisk-sosiologisk case
 - Kjønn- og klasseforskjeller i skolepolitiske holdninger
 - Holdningene til elever ved eliteskoler
 - Litt om segregeringsanalysene våre
-

Vårt prosjekt (2021 – 2025)

Tre deler:

1. Skolepolitikk i 14 europeiske byer (Norge, Danmark, Sverige, Tyskland, Frankrike, England)
 2. Elevers erfaringer med og meninger om valg av VGS i norske byer
 3. Konsekvenser av inntaksordninger til VGS for segregering og skoleresultater
-

Inntaksmodell VGS i Bergen/Hordaland/Vestland

1974/1975 - 1986/1987

Geografisk styring / nærskoleprinsipp i kombinasjon med poengkonkurransse: Inntak på nærskolen basert på karakterer, men tilleggspoeng for alder, yrkeserfaring og tidligere skolegang, omsorgsarbeid i hjemmet og avtjent militær førstegangstjeneste.

1987/1988 – 2004/2005

Inntak basert på hjemadresse og karakterkvoter:

Opplæringsdirektøren fordeler søkere slik at ingen skal måtte reise med mer enn et transportmiddel og slik at alle skoler får elever fra tre ulike karaktergrupper.

2005/2006 – 2020/2021

Karakterbasert inntak i hele Hordaland fylkeskommune: Alle kan søke i hele fylket, reisegaranti på 1,5 timer.

2021/2022 – i dag

Karakterbasert inntak innenfor åtte inntaksområder i Vestland fylke: Elever får tildelt 100 poeng til karaktersnittet hvis de velger en skole innenfor inntaksområdet sitt; Bergen hører til området «Stor-Bergen» (sammen med Askøy, Austevoll, Bjørnafjorden, Osterøy, Øygarden).

Trender over tid

- Byråkratisering og digitalisering
- Individuelt valg og konkurranse-logikken blir «common sense», skjønnsbasert, geografisk basert og utjevningsorientert inntaksmodell mister legitimitet
- Karakterer får gradvis større betydning; særlig et stort brudd i 2005

Vår data fra delprosjekt 2 om elevers erfaringer og holdninger

48 individuelle semi-strukturerte intervjuer med VG1 elever

23 gutter, 25 jenter

33 studiespesialisering,
15 yrkesfag

Fra 11 skoler med høye
eller lave karaktersnitt

12 fokusgrupper med VG1 elever

27 gutter, 25 jenter

38 studiespesialisering, 9
helsefag, 5 teknologi- og
industrifag

Fra 11 skoler med høye
eller lave karaktersnitt

Spørreundersøkelse med VG1 elever

Spørreundersøkelsen ble
sent til alle VG skoler i Oslo,
Bergen, Trondheim,
Stavanger kommune

Bergen: N = 1715

Trondheim: N = 718

Stavanger: N = 684

Oslo: N = 872

Variabler om inntaksmodellen i vår survey

- Når det ikke er nok plasser til alle søkere ved en skole, hvem bør få lov til å komme inn først?
 - 1) De med de beste karakterene bør komme inn først. 2) De med de dårligste karakterene bør komme inn først. 3) Alle bør ha like sjanser til å komme inn på den skolen de ønsker, uavhengig av karakterer. 4) Jeg er usikker.
 - Jeg skulle ønske at mine karakterer ikke hadde hatt noe å si for hvilken skole jeg kunne komme inn på. (Veldig enig – litt enig – litt uenig – veldig uenig)
 - Et spørsmål om nærskoleprinsippet
 - Flere spørsmål om enhetsskoleprinsippet
-

Deskriptive resultater

- Et stort flertall støtter enhetsskoleprinsippet
- Et flertall støtter karakterkonkurransen
- Et flertall skulle likevel ønske at karakterer ikke hadde noe å si for hvilken skole de kunne velge

UNIVERSITY OF BERGEN
Department of Sociology

BERGEN STUDIES IN SOCIOLOGY

**Nøkkeltallrapport Bergen:
Elevs erfaringer med og meninger om valg av
videregående skole**

Katharina Sass, Sarah Christin Aga, Thomas Lorentzen

BERGEN STUDIES IN SOCIOLOGY SERIES NR. 18/2024
ISSN: 2535-3519
Rapport, 2024
ISBN: 978-82-578-1018-4
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY
UNIVERSITY OF BERGEN
BOX 7802, 5020 BERGEN

Competitive boys, equality-oriented girls?

- Er kjønnsforskjellene i skolepolitiske oppfatninger stabile når det kontrolleres for andre elevkarakteristika?
 - Hvordan interagerer kjønn med klasse?
-

Tidligere forskning på kjønn, klasse og skolepolitikk

- Enhetskoleprinsipp og karakterbasert utsiling er typiske høyre-venstre-konflikter (Gingrich & Guidici, 2022; Österman 2017, Sass 2022)
 - Rike mennesker og mennesker som plasserer seg selv på høyresiden støtter konkurranse mellom skoler i større grad (Busemeyer et al., 2020)
 - Lite forskning på kjønn og utdanningspolitikk, men stort forskningsfelt om kjønnsforskjeller i politiske holdninger ellers (f.eks. Langsæther & Knudsen, 2024)
-

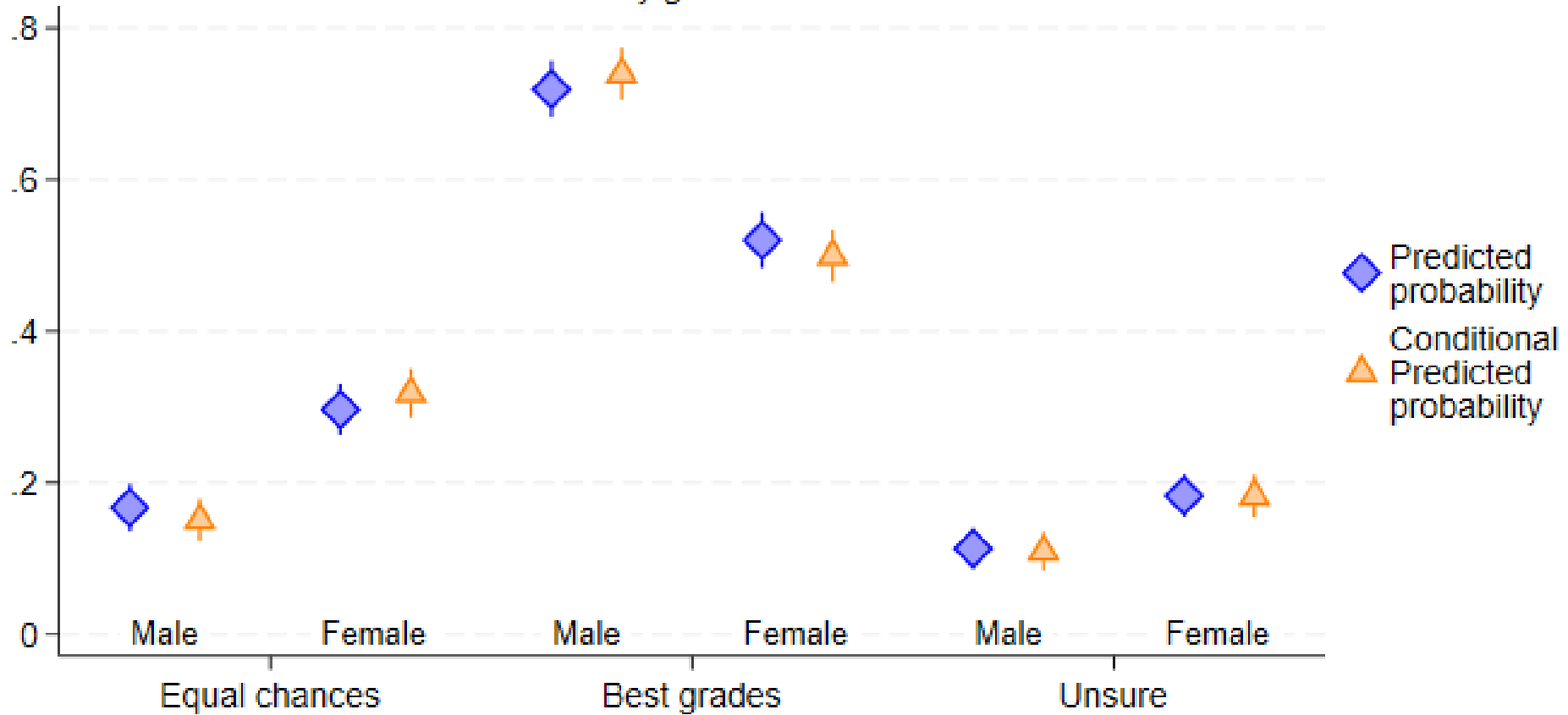

Hva kan forklare kjønnsforskjeller i holdninger?

- Ulike materielle interesser / sosioøkonomiske forskjeller
 - Feministisk bevissthet blant unge kvinner
 - Sekularisering
 - Cultural backlash
 - Sosialisering inn i kjønnsroller og -normer
-

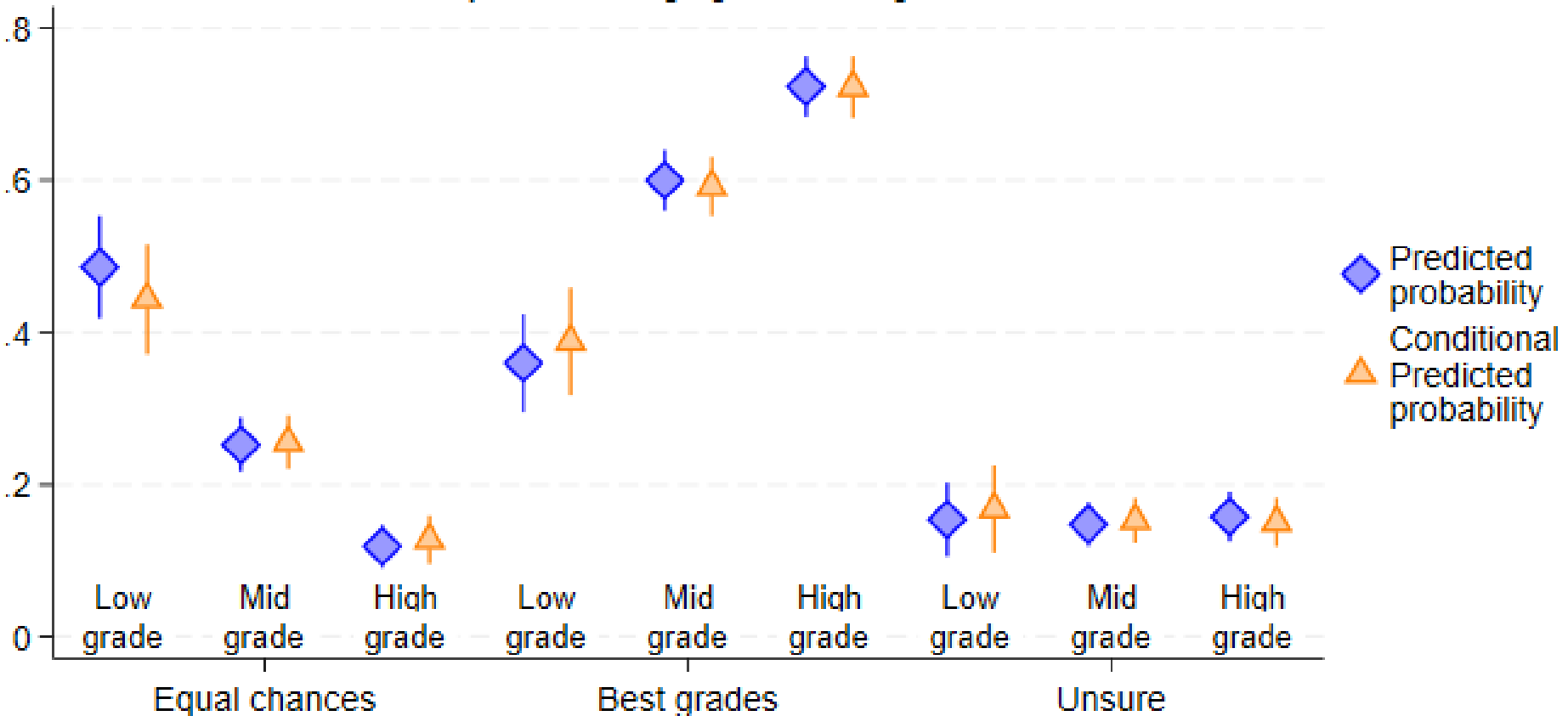
Preferred admission model

By gender

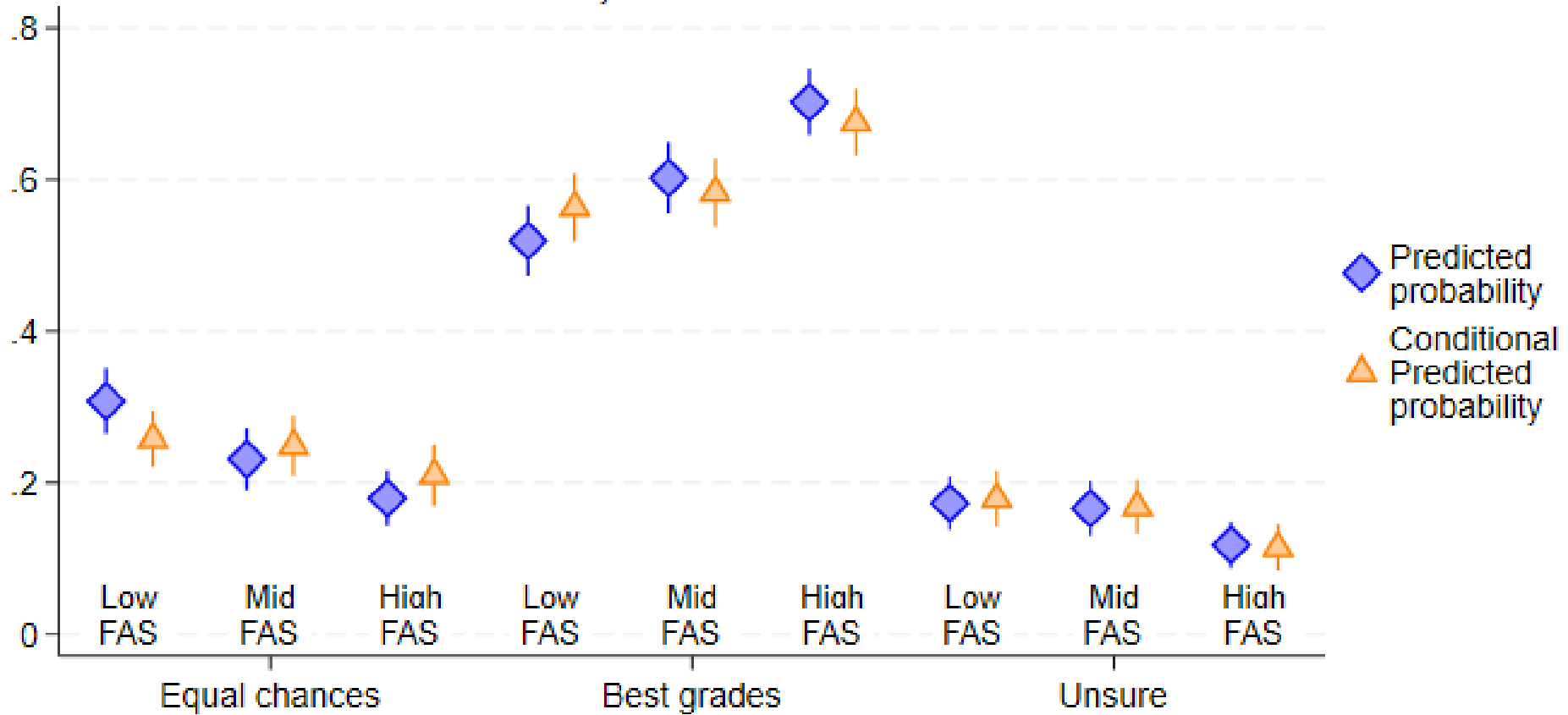
The conditional predicted probabilities control for: Educational program (general or vocational), parental education level and foreign background, amount of books in the home, FAS-tercile, and grade 10 GPA level (grouped). The figure shows 95% confidence intervals, based on heteroscedasticity robust standard errors.

Preferred admission model
By Low/Mid/High grade average

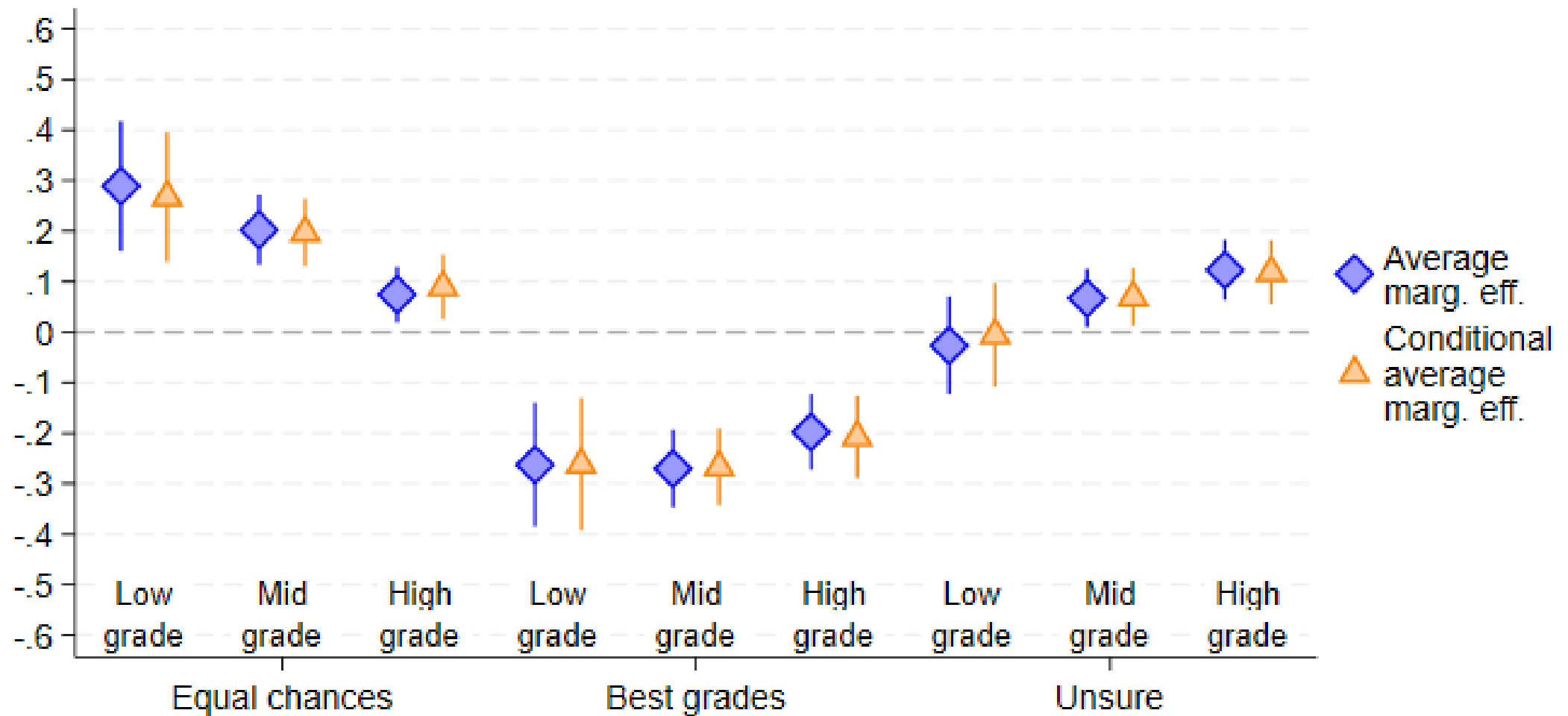

The conditional predicted probabilities control for: Educational program (general or vocational), parental education level and foreign background, amount of books in the home, FAS-tercile, and gender.
The figure shows 95% confidence intervals, based on heteroscedasticity robust standard errors.

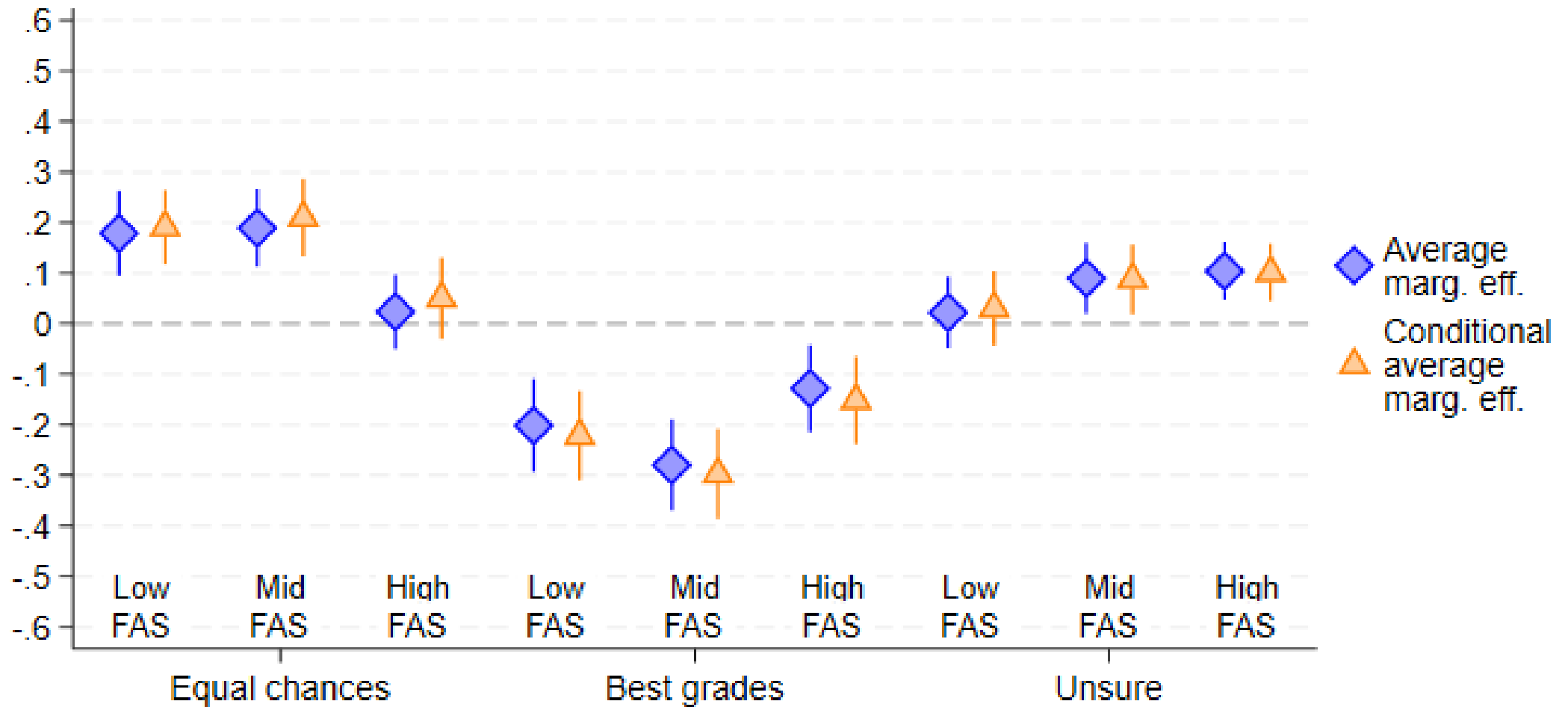
Preferred admission model By FAS-terciles

The conditional predicted probabilities control for: Educational program (general or vocational), parental education level and foreign background, amount of books in the home, gender, and grade 10 GPA level (grouped).
The figure shows 95% confidence intervals, based on heteroscedasticity robust standard errors.

The conditional marginal effects control for: Educational program (general or vocational), parental education level and foreign background, amount of books in the home, and FAS-tercile.
 The figure shows 95% confidence intervals, based on heteroscedasticity robust standard errors.

The conditional marginal effects control for: Educational program (general or vocational), parental education level and foreign background, amount of books in the home, and grade 10 GPA level (grouped).
 The figure shows 95% confidence intervals, based on heteroscedasticity robust standard errors.

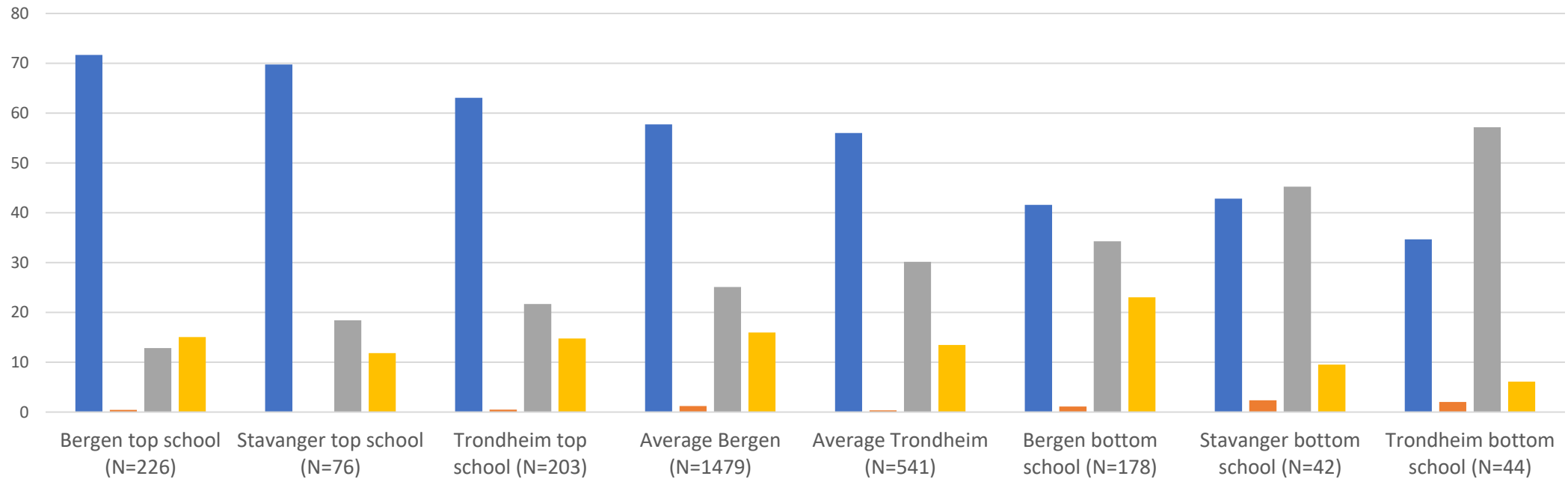
Hva viser vi her?

- Kjønn og karakterer er sterkere korrelert med holdninger til inntakssystemet enn familieøkonomi
 - Stort og stabilt kjønnsgap i holdninger
 - Sosialisering den mest sannsynlige forklaringen?
-

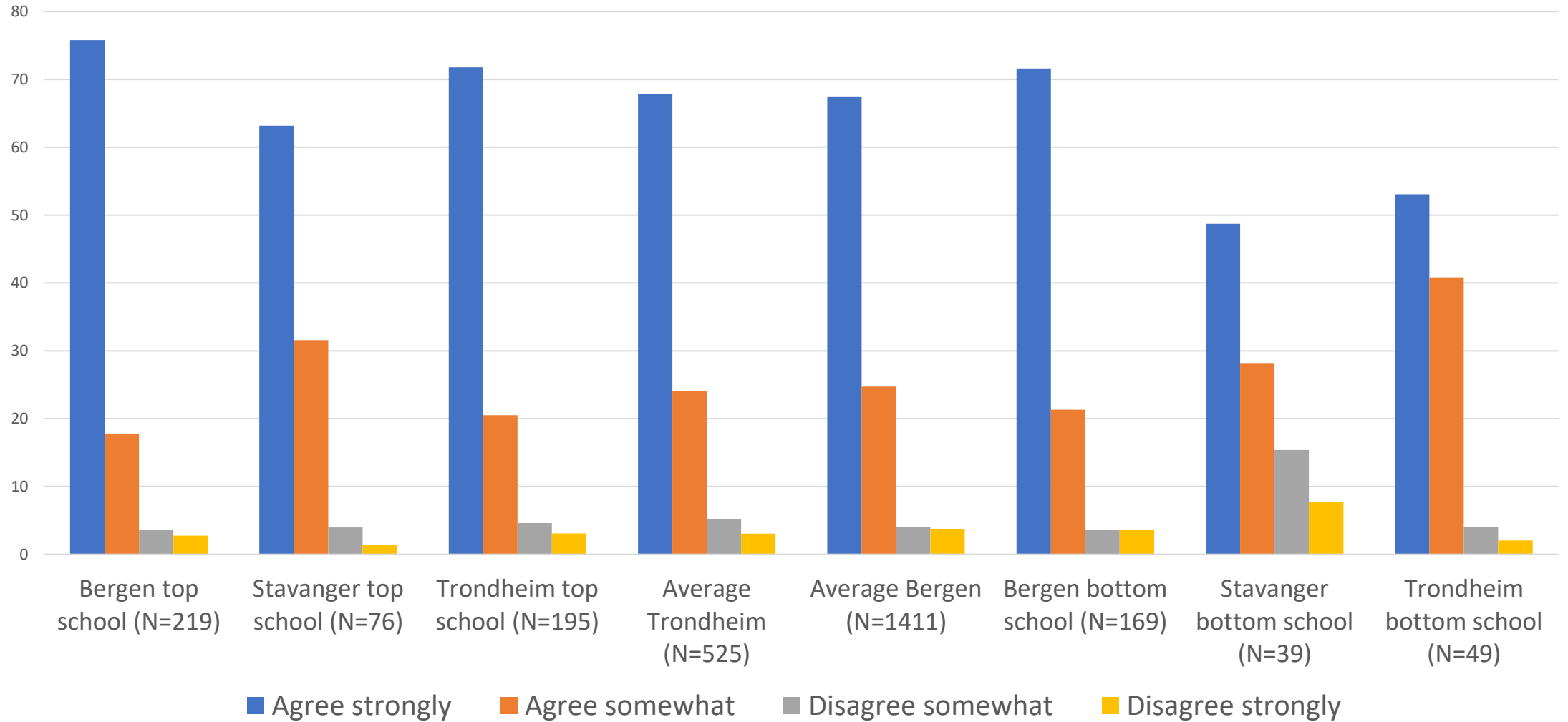
«Privilege talking?
An analysis of Norwegian
high-achieving upper-
secondary students'
reflections on grade
competition and
selection»

Figure 5: Students' answers to the question "When there aren't enough spaces for all applicants at a school, who should be taken up first?", in percent, at schools at the top and bottom of the grade distribution, 2023

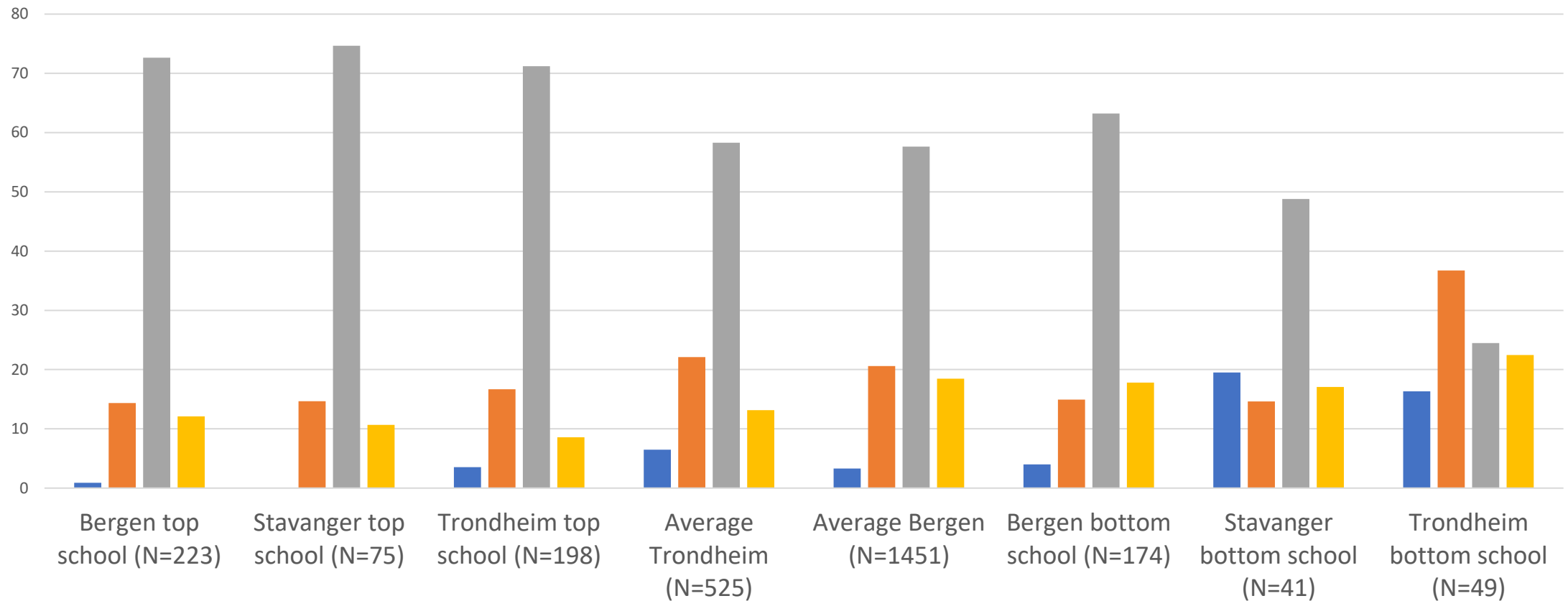

- Those with the best grades should get in first.
- Those with the worst grades should get in first.
- Everyone should have the same chances of getting in, independent of grades.
- I'm unsure.

To what extent do you agree or disagree with the following statement: "At school, one should get to know youths who come from both rich and poor families."

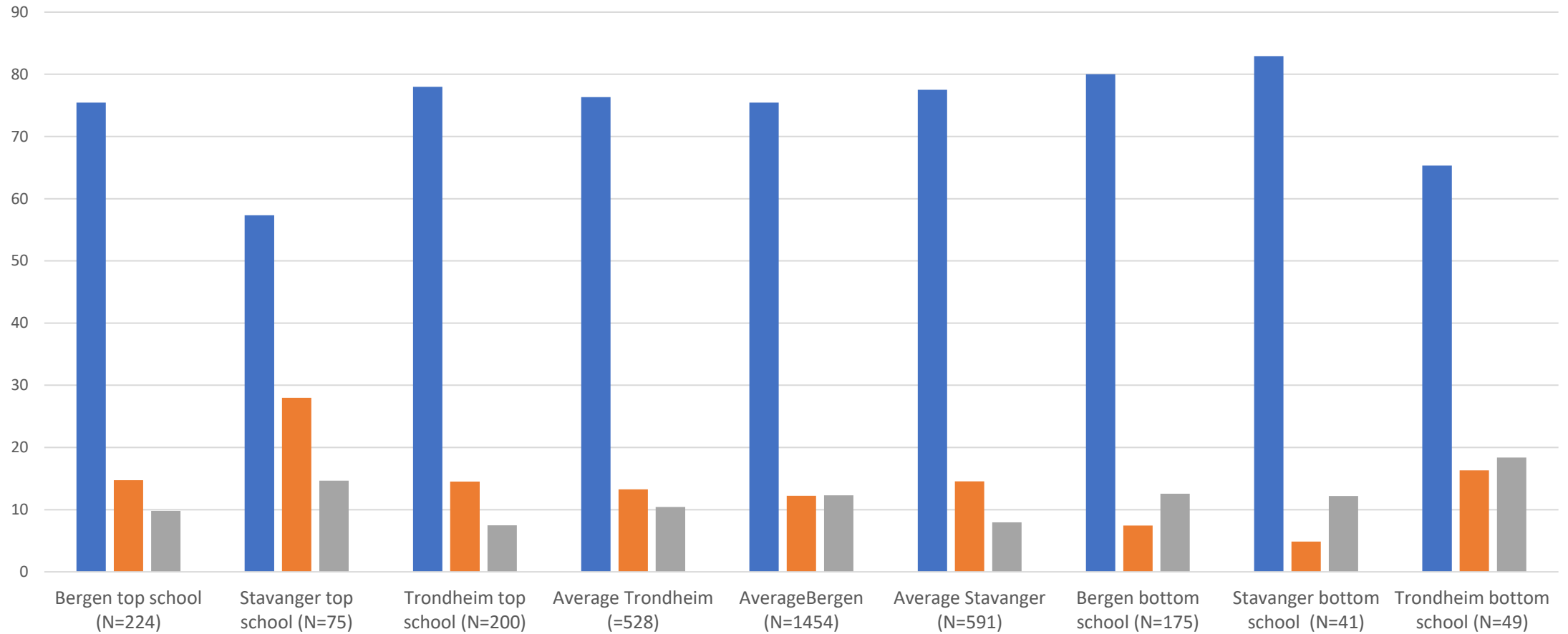

Which of these statements do you agree with the most?

- I think that there should be fewest possible students with other mothertongues than Norwegian at a school.
- I think it's nice if some students at a school have other mothertongues than Norwegian, but it shouldn't be too many.
- I think it's nice if many students at a school have other mothertongues than Norwegian, no matter how many they are.
- I'm unsure.

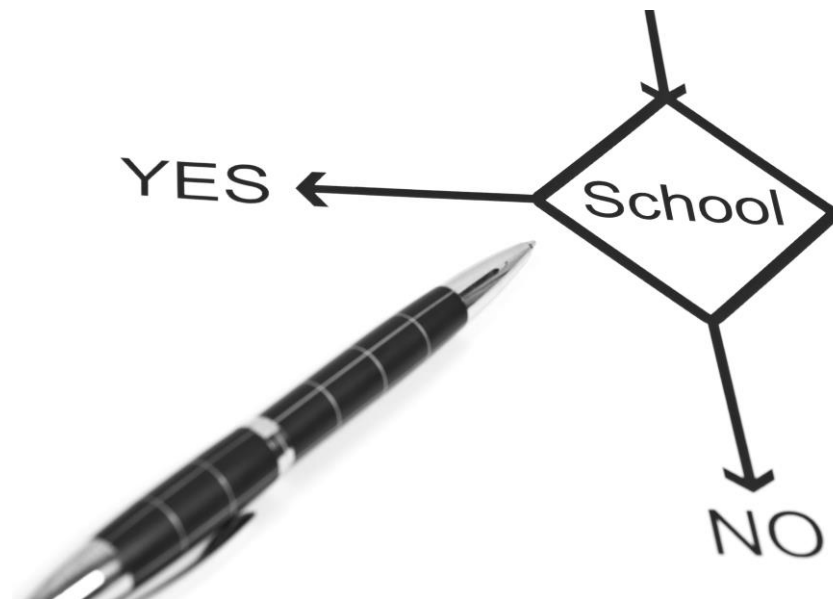
Which of these statements do you agree with the most?

- At school, I'd like to get to know youths with both good and bad grades.
- At school, I'd like to get to know youths who have similar grades as I do.
- I'm unsure.

Forskningsspørsmål i dette paperet:

- Hvordan reflekterer elever i VG1 på skoler med høyt snitt over privilegier, sosial ulikhet og segregering i skolen?
- Hvordan klarer de å forene slike refleksjoner med støtte for karakterbasert inntak?

Elitesosiologisk rammeverk

- Meritokratisk ideologi; «a language of talent, merit, and hard work» (Khan, 2012)?
- «Establishment fantasies» (Kantola & Kuusela, 2023)?
- «Contradictory modes of elite distinction»? (Persson, 2023); finnes det bestemte elever som stiller spørsmål ved karakterkonkurransen i større grad enn andre, og hvordan begrunner de i så fall det?

Mange kritiske refleksjoner om ulikhet, segregering og privilegier

Forskjellene mellom skolene er store; mer blanding ville vært ønskelig

Karakterer kan være urettferdige

En del empati: "Å gå på en skole som folk synes er dårlig må være kjedelig"

“Hardt arbeid må lønne seg”

- De som jobber hardt må få en belønning, ellers ingen motivasjon til å jobbe
- Det er ønskelig å gå på skole med andre flinke (ingen tro på blandete grupper ift. læring)
- Det er ønskelig å få vite hvilke skoler en bør unngå
- “Man kan blande kulturer, men ikke folk med ulike karakterer!”

Hva slags medelever ønsker de seg?

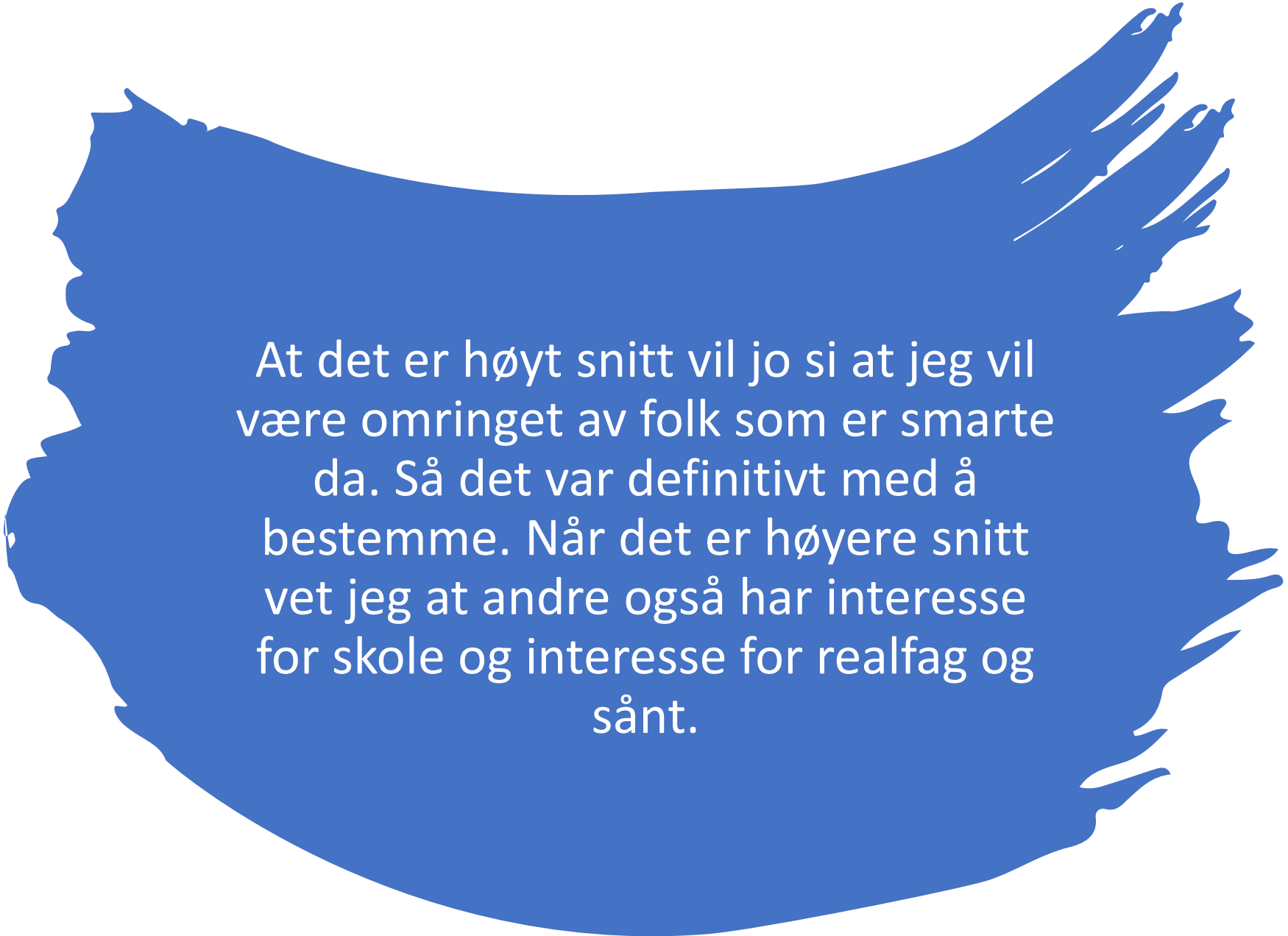
"Folk som kan motivere meg til å jobbe hardt, slik at jeg kan få gode karakterer og nå langt"

"Folk som bryr seg litt om skolen, og som ikke bare sitter og slabbedasker"

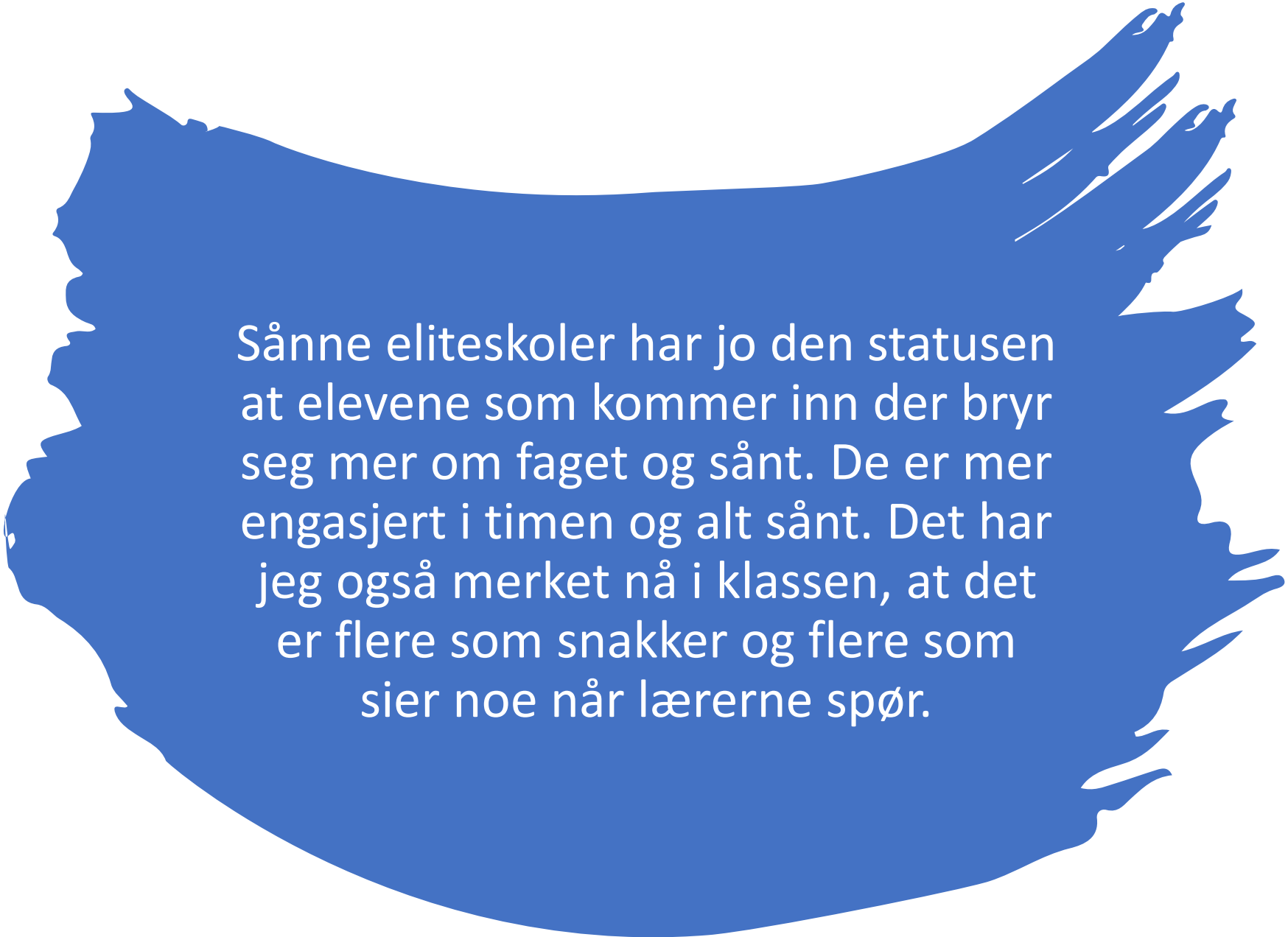
«Folk som er gode på ting, som man kan lære noe av"

"Folk som bryr seg om det de gjør"

"Folk som er hyggelige, som gjør en innsats og har høye ambisjoner"

At det er høyt snitt vil jo si at jeg vil være omringet av folk som er smarte da. Så det var definitivt med å bestemme. Når det er høyere snitt vet jeg at andre også har interesse for skole og interesse for realfag og sånt.

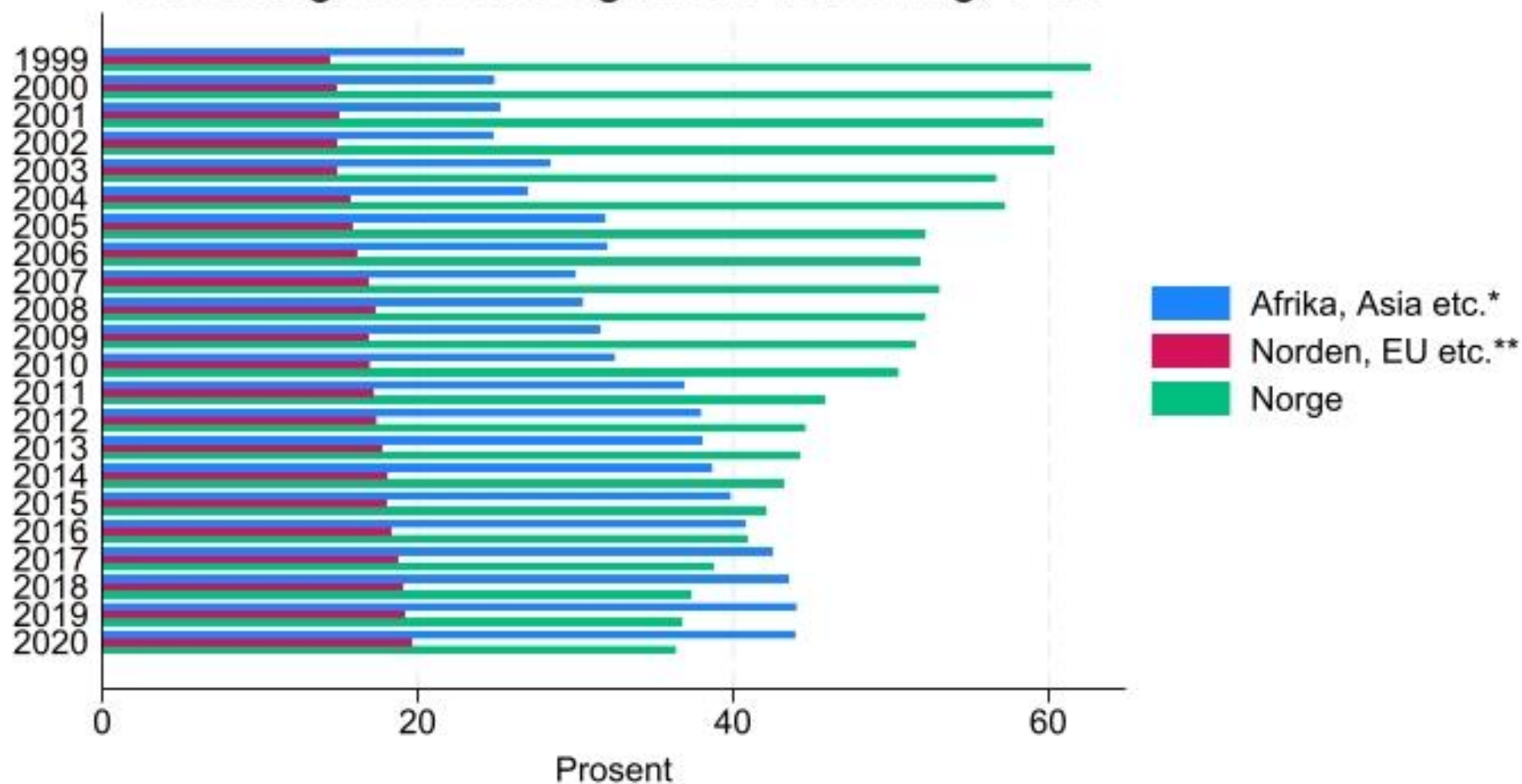

Sånne eliteskoler har jo den statusen at elevene som kommer inn der bryr seg mer om faget og sånt. De er mer engasjert i timen og alt sånt. Det har jeg også merket nå i klassen, at det er flere som snakker og flere som sier noe når lærerne spør.

Alle er så kreative, og man er seg selv, og det gjør at det er mange selvsikre elever som har det gøy sammen.

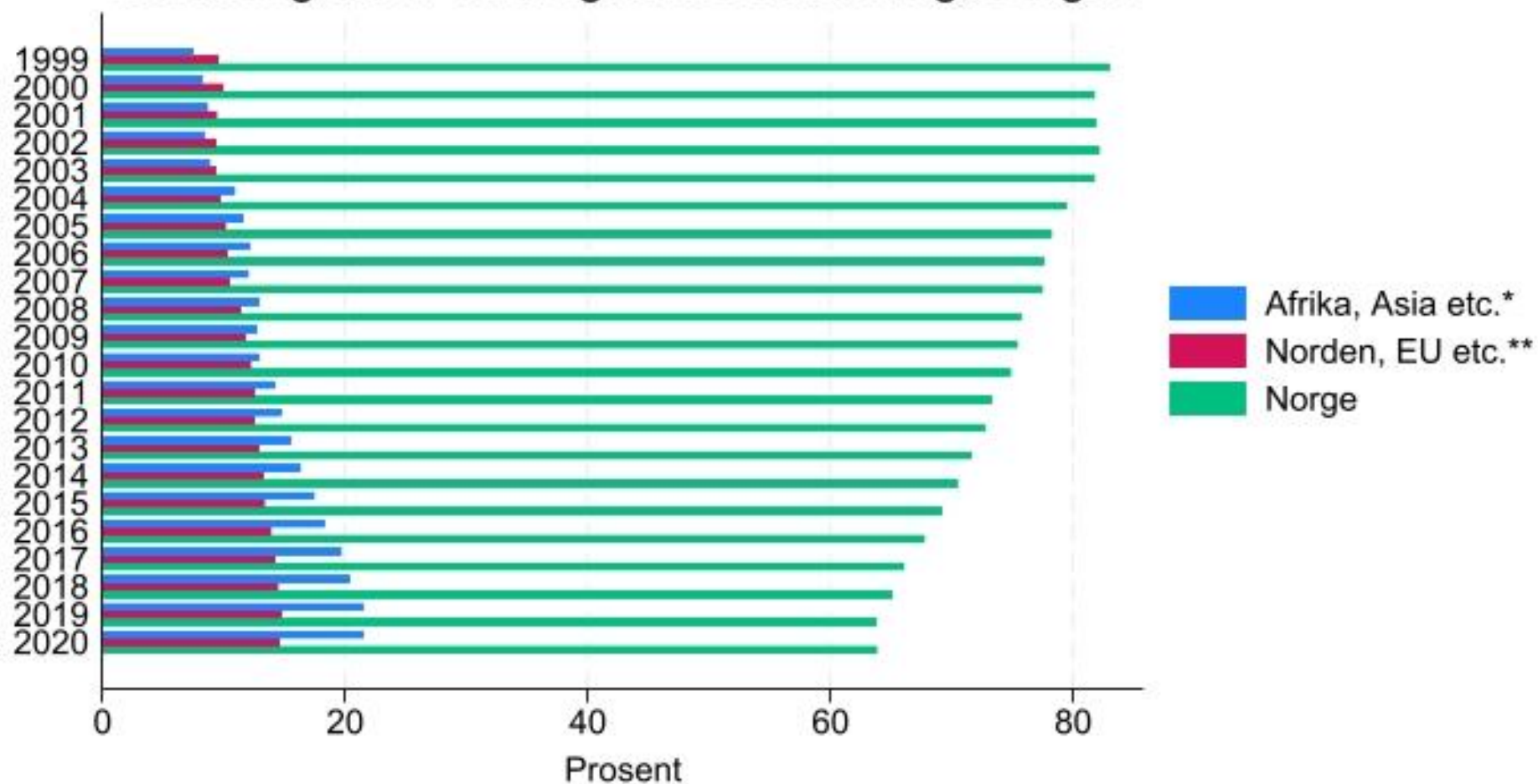
Landbakgrunn i videregående utdanning, Oslo

*Afrika, Asia, Sør/Sentral-Amerika, Ikke-EU/EFTA/GB Eur.

**Norden, EU/EFTA, GB, US, Canada, Australia, NZ

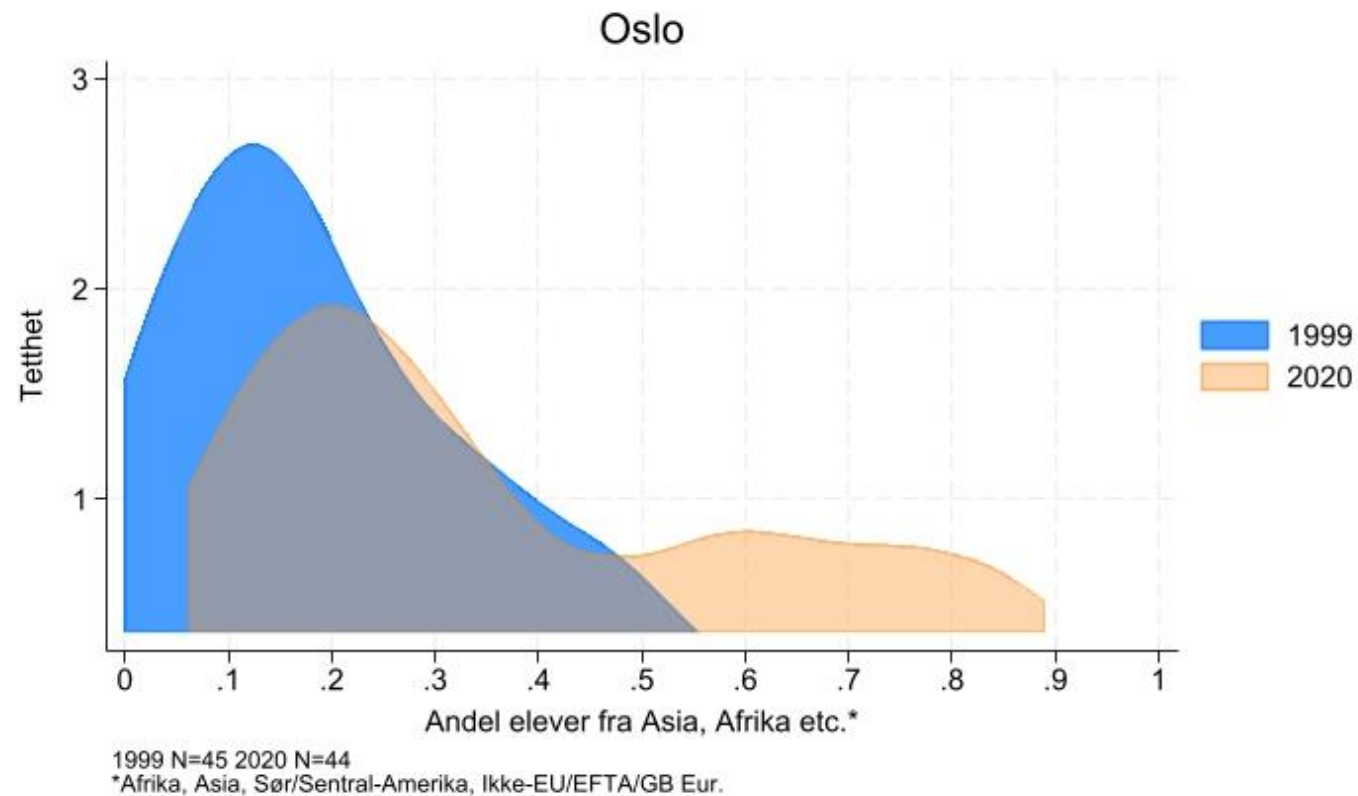
Landbakgrunn i videregående utdanning, Bergen

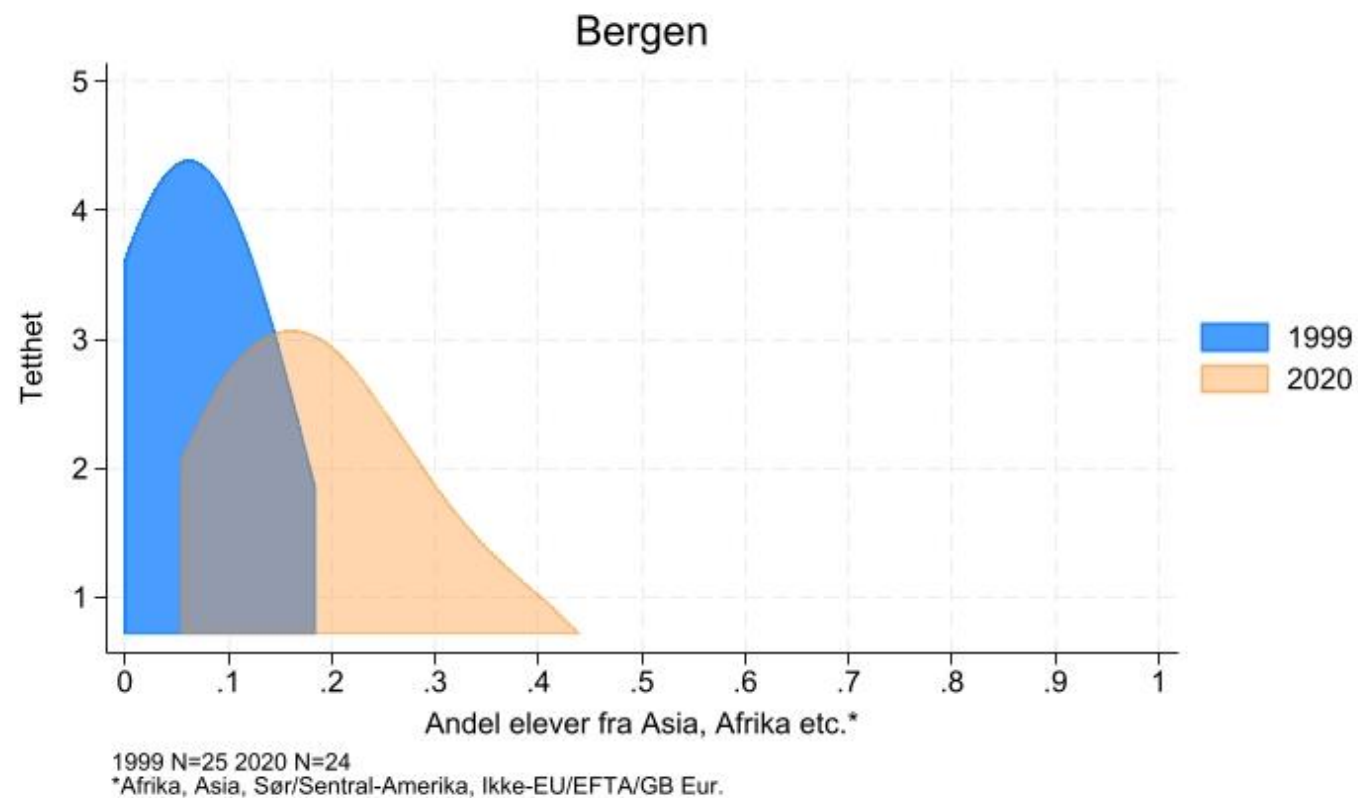
*Afrika, Asia, Sør/Sentral-Amerika, Ikke-EU/EFTA/GB Eur.

**Norden, EU/EFTA, GB, US, Canada, Australia, NZ

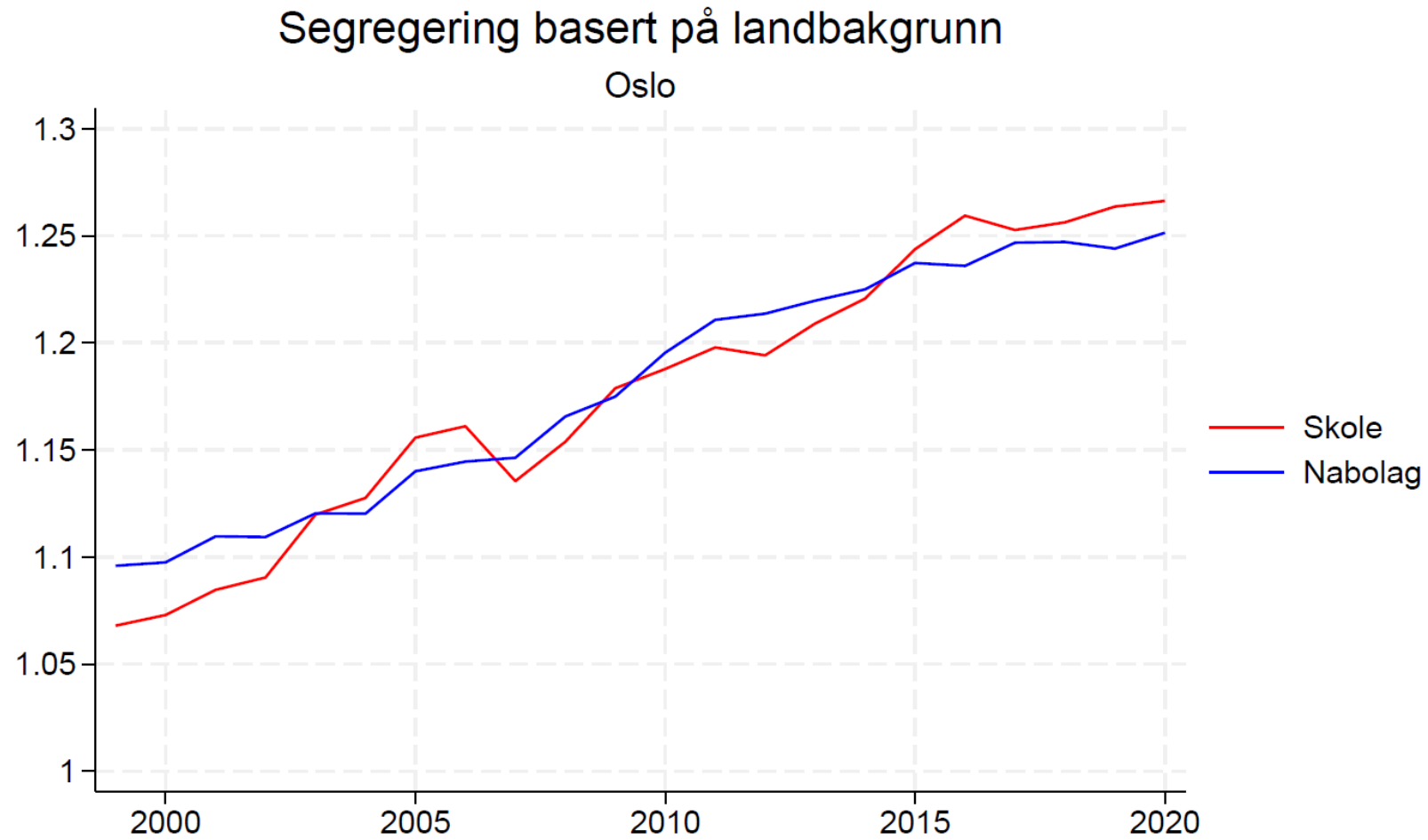
Andel elever med bakgrunn fra Afrika, Asia etc. i Oslo-skolen, 1999 vs. 2020

Andel elever med bakgrunn fra Afrika, Asia etc. i Bergensskolen, 1999 vs. 2020

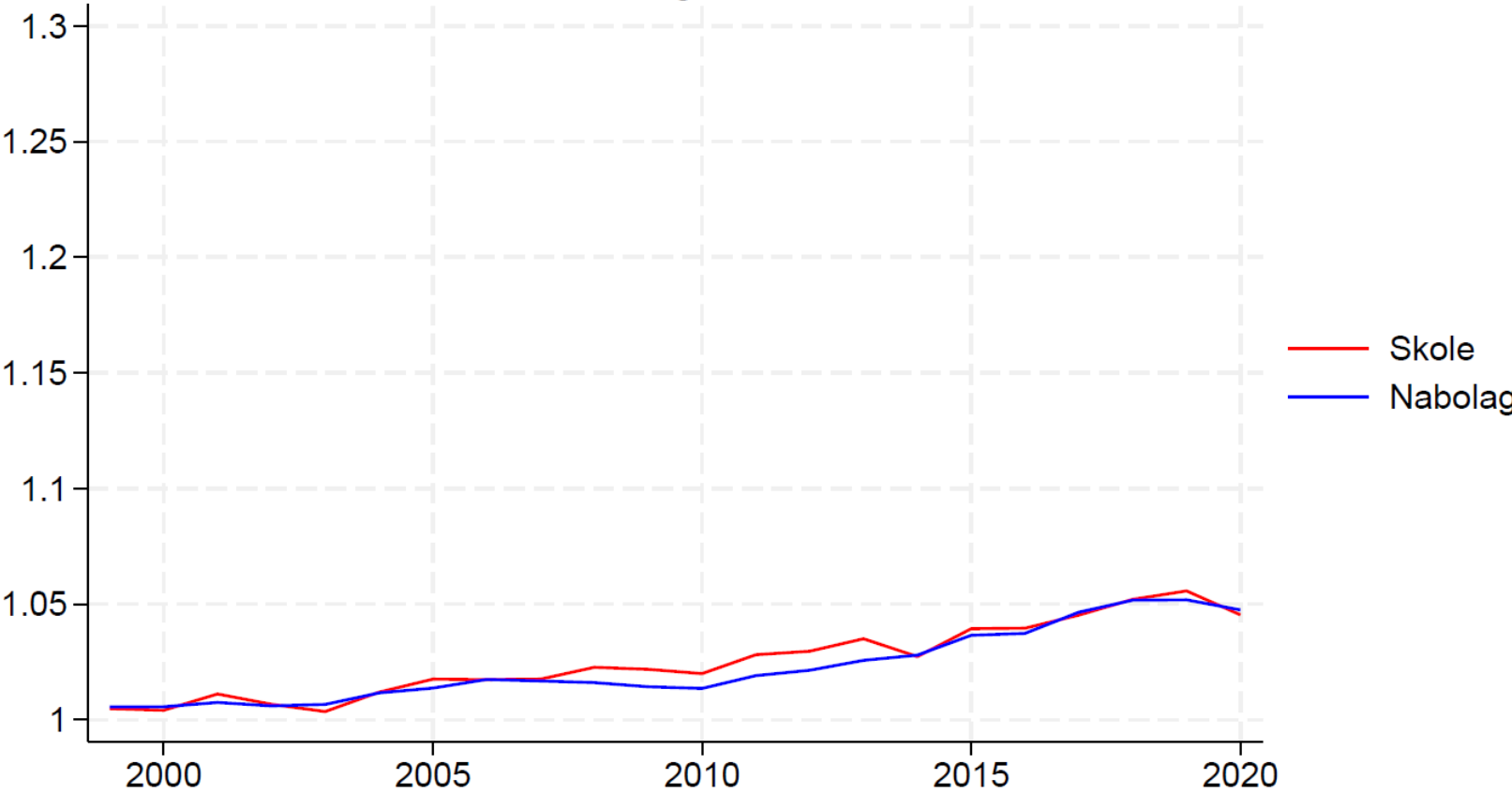

Skole- og nabolagsegregering basert på landbakgrunn, 1999-2020 Oslo

Skole- og nabolagsegregering basert på landbakgrunn, 1999-2020 Bergen

Segregering basert på landbakgrunn Bergen

Takk for oppmerksomheten

Spørsmål? Kommentarer?

